

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, Переверзєва Дмитра Миколайовича – на дисертацію Міщанчука Віталія Юрійовича «Адміністративно-правовий механізм реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (08 – право)

Актуальність теми дослідження. Одним із ключових завдань України, як демократичної та соціально спрямованої держави є створення всіх необхідних умов для забезпечення права на захист, як власного життя та здоров'я, так і життя та здоров'я інших людей від протиправних посягань. В умовах сьогодення зазначене має особливо важливе значення, оскільки дотримання цього права забезпечує людині можливість не лише фізичного існування, але й гідного життя, спрямованого на саморозвиток і досягнення цілей, як особистих, так і всього суспільства в цілому. А відтак, тільки в умовах фізичної безпеки особа може планувати своє майбутнє, навчатися, працювати, розвиватися духовно та інтелектуально, таким чином забезпечуючи стабільний та ефективний розвиток суспільства та держави. Проблема реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань особливо гостро постала сьогодні, коли Україна протистоїть зовнішньому ворогу, а напруга в суспільства постійно зростає. Саме тому, в умовах сьогодення актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Міщанчука Віталія Юрійовича «Адміністративно-правовий механізм реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» не може викликати жодних сумнівів.

Дисертаційне дослідження узгоджується з положеннями Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021

року № 119/2021; «Стратегії національної безпеки України» затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020ю Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачу, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, одержаних у результаті проведеного дослідження, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота Міщанчука В.Ю поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Міщанчука В.Ю. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених, розробок фахівців у галузі теорії держави і права, конституційного та адміністративного права, офіційних статистичних матеріалів, тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є однією із перших спроб після початку повномасштабного вторгнення, комплексно, на монографічному рівні, з'ясувати сутність, зміст та особливості адміністративно-правового механізму реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

- встановлено, що права людини — це сукупність невід'ємних і універсальних прав і свобод, які належать кожній людині від народження незалежно від її громадянства, національності, статі, релігії чи будь-яких інших ознак. Вони забезпечують захист гідності, свободи, рівності та безпеки особи, а також надають можливість реалізовувати свої інтереси в межах правової системи. Права людини є основоположними і визнаються міжнародним і національним правом, зокрема, гарантуються Конституціями держав та міжнародними договорами та угодами (с.71-72);

- зроблено висновок про те, що зміст права на захист життя та здоров'я від протиправних посягань розкривається у наступному: 1) заборона позбавлення життя фізичної особи; 2) захист свого життя і здоров'я, а також життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань способами, які не заборонені законом; 3) заборона задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя; 4) право на захист власного життя та здоров'я право на захист життя та здоров'я іншої особи від протиправних посягань; 5) право на охорону життя і здоров'я людини з боку держави; 6) наявність системи державно-правових і суспільних гарантій щодо захисту життя і здоров'я людини від реальних і потенційно можливих загроз; 7) усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю гарантоване нормами чинного законодавства (с.74-75);

- з'ясовано, що основними завданнями державної політики у сфері обігу зброї, у тому числі, що стосується напрямку реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань є: 1) унормування суспільних відносин, пов'язаних із незаконним виготовленням, володінням, використанням, зберіганням та розпорядженням зброєю в державі, шляхом удосконалення нормативно-правового підґрунтя обігу зброї; 2) встановлення правил обігу зброї; 3) виведення процесів у сфері обігу зброї із тіні; 4) визначення меж державного контролю у сфері обігу зброї; 5) зупинення незаконного розповсюдження зброї в Україні; 6) створення мережі та забезпечення функціонування адміністративно-управлінських органів, що реалізують державну політику у досліджуваній сфері; 7) створити безпекові стратегії, що визначають центральне місце людини в державі і ставлять завдання забезпечити її безпеку, захист життя і здоров'я від протиправних посягань, зокрема, пов'язаних із незаконним обігом зброї; 8) розроблення державних цільових програм щодо захисту конституційних прав людини, зокрема, на захист життя і здоров'я від протиправних посягань шляхом використання зброї; 9) залучення наукової спільноти та громадськості для співробітництва у сфері створення стратегій, програм, планів щодо формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї, зокрема, в частині реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань; 10) створити організаційно-правові основи для міжнародного співробітництва щодо контролю та недопущення незаконного обігу зброї та забезпечення безпеки і дотримання прав людини у сфері обігу зброї (с.123-124);

- зроблено висновок про те, що в рамках представленої у роботі проблематики адміністративно-правові обмеження являють собою сукупність юридичних норм, які встановлюють умови, порядок та межі використання зброї фізичними особами для захисту власного життя, здоров'я, а також життя і здоров'я інших осіб від протиправних посягань. Ці обмеження спрямовані на забезпечення балансу між правом на самооборону

та необхідністю запобігання зловживань зброєю. Характерними особливостями таким обмежень є: 1) законність, адже використання зброї для захисту має здійснюватись у суворо визначених законом рамках, за наявності для цього підстав та умов; 2) застосування зброї повинно бути необхідним для відвернення або припинення протиправного посягання на життя та здоров'я особи, або інших осіб; 3) засоби захисту повинні бути пропорційні характеру та небезпечності посягання; 4) якщо є можливість уникнути застосування зброї шляхом відступу, то ця можливість повинна бути використана; 5) застосування зброї з перевищенням меж необхідної самооборони тягне за собою юридичну відповідальність (с.126-127);

- акцентовано увагу на необхідності розробити та прийняти державну «Концепцію забезпечення реалізації права на захист свого життя і здоров'я». Прийняття даного нормативного документу обумовлено тим, що право на життя та здоров'я є фундаментальним людським правом, гарантованим Конституцією України та міжнародними договорами. Однак, його реалізація в повному обсязі залежить від багатьох факторів, зокрема, від ефективності державної політики у цій сфері. Саме тому розробка та прийняття Концепції забезпечення реалізації права на захист свого життя і здоров'я є надзвичайно важливим кроком. Зазначений нормативно-правовий акт, як вбачається: по-перше, дозволить створити єдину систему заходів, спрямованих на забезпечення безпеки громадян, що унеможливить розрізнені та неефективні дії різних органів влади; по-друге, допоможе визначити пріоритетні напрями роботи, розподілити ресурси та сконцентрувати зусилля на найбільш актуальних проблемах у досліджуваній сфері суспільного життя; по-третє, Концепція передбачатиме конкретні заходи, відповідальних виконавців та терміни їх реалізації; по-четверте, сприятиме підвищенню прозорості діяльності державних органів у сфері забезпечення безпеки громадян та забезпечить можливість громадського контролю; по-п'яте, дасть можливість привести національне законодавство у відповідність до міжнародних стандартів у сфері прав людини (с.171-172).

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності та

освітньому процесі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Вбачається, що висновки до розділу I дисертаційного дослідження занадто перевантажені положеннями, які мають більше відношення до теорії держави та права ніж до адміністративного права, зокрема, здобувач пропонує у висновках визначення таких понять, як «протиправне посягання», «права людини», «право на життя», «право на здоров'я», «право на захист свого життя й здоров'я».

2. Дещо спірним є підхід дисертанта до класифікації зброї, яку він пропонує на сторінці 84 дисертаційного дослідження, зокрема, здобувач виокремлює: за технічними характеристиками таку зброю: 1) вогнепальна; 2) холодна; 3) метальна; 4) пневматична; 5) газові та електрошокові пристрої. За призначенням: 1) воєнна зброя; 2) службова; 3) антикварна (музейна), у тому числі колекційна (нагородна) та історична; 4) мисливська; 5) спортивна; 6) нагородна. Зокрема, такий підхід суперечить Наказу МВС України від 21.08.98 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», де, окрім іншого використовується такий термін, як «вогнепальна зброя невійськового призначення».

3. На моє переконання, здобувач помилково до законів, що врегульовують питання у сфері захисту від військової агресії та незаконного обігу зброї, відносить Проект Закону, що має робочу назву «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (с.65).

4. На сторінці 98 дисертаційного дослідження здобувач пише, що «основними стратегічними завданнями розвитку державної політики у сфері обігу зброї у частині реалізації права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань є наступні: 1) оптимізація та систематизація законодавства у цій сфері, зокрема адміністративного, і з таким твердженням варто погодитись», проте, в роботі такого рівня хотілось би бачити більше конкретики щодо того, як саме слід оптимізувати та систематизувати відповідне законодавство.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки дисертаційного дослідження Міщанчука В.Ю. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі та практичній діяльності. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були висвітлені у фахових періодичних виданнях, оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Висновок

Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дисертації Міщанчука В.Ю. були оприлюднені ним у статтях періодичних фахових видань, тезах доповідей науково-практичних конференціях.

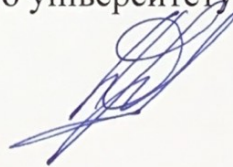
Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які можуть слугувати суттєвим внеском у розвиток адміністративного права України. В цілому, дисертація Міщанчука В.Ю. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, присвяченим адміністративно-правовому механізму реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Отже можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Міщанчука Віталія Юрійовича «Адміністративно-правовий механізм реалізації конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему.

Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка

Дмитро ПЕРЕВЕРЗЄВ

Підпис Переверзева Д.М. засвідчую

проректор з наукової роботи
Центральноукраїнського державного
університету
імені Володимира Винниченка

Лілія КЛОЧЕК